

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania: Europejskie prawo spółek i ład korporacyjny – nowoczesne ramy prawne na rzecz bardziej zaangażowanych udziałowców i zrównoważonych przedsiębiorstw”

COM(2012) 740 final

(2013/C 271/13)

Sprawozdawca: **Edouard DE LAMAZE**

Dnia 19 lutego 2013 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania: Europejskie prawo spółek i ład korporacyjny – nowoczesne ramy prawne na rzecz bardziej zaangażowanych udziałowców i zrównoważonych przedsiębiorstw”

COM(2012) 740 final.

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 29 kwietnia 2013 r.

Na 490. sesji plenarnej w dniach 22–23 maja 2013 r. (posiedzenie z 22 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 135 do 1 – 11 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje główne wytyczne niniejszego planu działania w odniesieniu do ładu korporacyjnego.

1.2 Ostrzega przed ryzykiem zwiększenia kosztu przestrzegania przepisów dla spółek giełdowych i przypomina, że przedsiębiorstwa potrzebują otwartego rynku finansowego. Właściwa równowaga pomiędzy prawodawstwem a „prawem miękkim” – zaleceniami i kodeksami ładu korporacyjnego – będzie zależeć od szczegółów wdrożenia każdej z przedstawionych inicjatyw.

1.3 Zwłaszcza w odniesieniu do tak innowacyjnego środka, jakim jest nakładany na przedsiębiorstwa wymóg przejrzystości w zakresie prowadzonej przez nie polityki wynagrodzeń, EKES oczekuje od Komisji racjonalnego określenia ich obowiązków, tak by nie zagrażały rozwojowi przedsiębiorstw przez wzrost kosztów operacyjnych. Zwraca uwagę na fakt, że nowe przepisy powinny sprzyjać ochronie „tajemnicy handlowej”.

1.4 Jeśli chodzi o najważniejszą kwestię, jaką jest głosowanie akcjonariuszy nad polityką wynagrodzeń, EKES uważa, że harmonizacja europejska nie może wykraczać poza głosowanie doradcze, bez kwestionowania podstaw prawa spółek.

1.5 W kontekście ogłoszonej oceny wpływu EKES zwraca się do Komisji o dokładne zbadanie zasadności poszczególnych inicjatyw w odniesieniu do szczególnego przypadku MSP.

1.6 EKES uważa, że mając na uwadze efektywne funkcjonowanie przedsiębiorstw, szczególnie w czasie kryzysu, oprócz ogłoszonych inicjatyw warto podkreślić konieczność większego zaangażowania pracowników.

1.7 Komitet apeluje ponadto o poprawę jakości szkoleń dla członków organu spółki i kładzie nacisk na korzyści płynące z ułatwiania wymiany dobrych praktyk zaobserwowanych w tym zakresie.

1.8 W dziedzinie prawa spółek EKES uważa za konieczne ponowne nadanie priorytetu projektowi europejskiej spółki prywatnej, a także środkom służącym ułatwieniu przenoszenia siedziby przedsiębiorstwa wewnątrz UE. W obu przypadkach należy zabezpieczyć i wzmocnić zaangażowanie pracowników, przede wszystkim w oparciu o specjalne konsultacje z partnerami społecznymi przewidziane w traktatach UE.

1.9 EKES nie jest przychylny uznaniu koncepcji „dobra grupy”, co w końcu skutkowałoby naruszeniem zasady niezależności osób prawnych w ramach grupy, szczególnie jeśli pochodzą spoza Europy. Niepokoi go także logika przedkładania dobra grupy nad dobro jednostki zależnej, którą to można dla niego poświęcić.

2. Treść komunikatu

2.1 W niniejszym planie działania – będącym logiczną kontynuacją komunikatu „Europa 2020”, gdzie Komisja wzywa do poprawy otoczenia biznesu w Europie – proponuje ona inicjatywy zmierzające do wzmocnienia unijnych ram ładu korporacyjnego zgodnie z dwiema wytycznymi:

- dzięki zwiększonej przejrzystości zarówno w odniesieniu do udziałowców i obywateli, jak i do przedsiębiorstwa: ujawnienie polityki dotyczącej różnorodności składu organu spółki oraz polityki zarządzania ryzykiem niefinansowym (ryzykiem strategicznym, operacyjnym, związanym z zapewnieniem zgodności z przepisami ...); poprawa jakości wyjaśnień, które powinny być podawane przez spółki w razie odstępstwa od zaleceń kodeksów ładu korporacyjnego; ujawnianie informacji na temat polityki głosowania inwestorów instytucjonalnych, identyfikacja akcjonariuszy;
- dzięki bardziej zaangażowanym udziałowcom: nadzór nad polityką wynagrodzeń; polepszenie ich nadzoru nad transakcjami z podmiotami powiązаныmi; zasady ramowe dotyczące doradców inwestorów w związku z głosowaniem; wyjaśnienie pojęcia „działania w porozumieniu”; wspieranie akcjonariatu pracowniczego.

2.2 Jednocześnie ogłoszono liczne inicjatywy w dziedzinie prawa spółek, które z definicji, poza spółkami giełdowymi, dotyczą wszystkich spółek akcyjnych: ułatwienie działalności transgranicznej (transgraniczne łączenia i podziały oraz, ewentualnie, przenoszenie siedziby), przegląd dalszych działań związanych z proponowanym statutem europejskiej spółki prywatnej (SPE), kampania informacyjna na temat statutowych spółki europejskiej (SE) i spółdzielni europejskiej (SCE), środki ukierunkowane na grupy przedsiębiorstw (przede wszystkim uznanie koncepcji „dobra grupy”), kodyfikacja europejskiego prawa spółek. Wszystkie te inicjatywy zostaną poddane ocenom skutków *ex ante* i w efekcie mogą zostać zmodyfikowane.

3. Uwagi ogólne

3.1 Ogólnie EKES z zadowoleniem przyjmuje środki ogłoszone w niniejszym planie działania, który w odniesieniu do ładu korporacyjnego, poza kilkoma wyjątkami (omówionymi w dalszej części), zmierza raczej ku konsolidacji niż zasadniczej zmianie obecnych ram.

3.2 Niniejszy plan działania wydaje się świadczyć o poszukiwaniu równowagi pomiędzy prawodawstwem a „prawem miękkim” – zaleceniami i kodeksami ładu korporacyjnego. EKES zwraca uwagę, iż każde dodatkowe zobowiązanie w dziedzinie przejrzystości, a w szczególności w dziedzinie polityki wynagrodzeń, wpłynie na koszty operacyjne przedsiębiorstw.

3.3 Komitet wyraża żal, iż plan działania, choć ma zwiększyć zaangażowanie udziałowców, nie ma dodatkowo na celu wzrostu zaangażowania pracowników, którego wagę podkreślił w swojej odpowiedzi na zieloną księgę z 2011 r. ⁽¹⁾. EKES pragnie bowiem zwrócić uwagę na fakt, że udział pracowników w procesie decyzyjnym uznano za istotny dla zrównoważonego rozwoju i dla wyników przedsiębiorstwa w prawie UE.

3.4 Wykraczając poza niniejszy plan działania, Komitet przyznaje, że korzystne byłoby doprecyzowanie treści i zakresu pojęcia akcjonariatu pracowniczego, co mogłoby doprowadzić do zmian podstaw prawa spółek ⁽²⁾. EKES popiera podejście zakładające udział wielu zainteresowanych stron, odpowiadające wyzwaniom, przed którymi stają przedsiębiorstwa dążące do długofalowego rozwoju, a także zaangażowania wobec swoich pracowników i swojego środowiska. Tego rodzaju podejście wiąże się z konstruktywnym dialogiem społecznym i atmosferą zaufania opartych na jasnych przepisach w dziedzinie informowania, konsultacji i udziału, o ile takie przepisy istnieją. W związku z tym EKES pragnie zachęcić do badania nowych rozwiązań, takich jak koncepcja przedsiębiorstwa zrównoważonego (sustainable company) ⁽³⁾.

3.5 EKES podnosi, że dobry ład korporacyjny zależy również od kompetencji – szczególnie w dziedzinie prawa i finansów – członków organu spółki, co wpisuje się w logikę jego odpowiedzi na zieloną księgę z 2011 r. Wskazuje na potrzebę dostosowania szkoleń dla tych ostatnich do typu przedsiębiorstwa, przede wszystkim do jego wielkości, i zachęca do każdej inicjatywy promującej wymianę najlepszych praktyk w tym zakresie. Wydaje się, że Komisja powinna ująć ten aspekt w swoim kolejnym zaleceniu. Przez wzgląd na przejrzystość i pewność prawa – szczególnie w odniesieniu do MŚP i ich pracowników – środki uzupełniające europejskie prawo spółek muszą unikać zjawiska „régime shopping” polegającego na zezwalaniu na rejestrację podmiotów europejskich *ex nihilo* lub rozdzielanie administracyjnej i faktycznej siedziby przedsiębiorstwa.

3.6 W odniesieniu do ładu korporacyjnego

3.6.1 EKES przypominał już, że ład korporacyjny odpowiada potrzebie zapewnienia przetrwania i rozwoju przedsiębiorstwa ⁽⁴⁾ poprzez stworzenie warunków do wzajemnego zaufania poszczególnych podmiotów ⁽⁵⁾. Inicjatywy w zakresie ładu korporacyjnego, tak jak w zakresie europejskiego prawa spółek, powinny przyczyniać się do ułatwiania funkcjonowania przedsiębiorstw i zwiększać ich konkurencyjność.

⁽¹⁾ Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 91.

⁽²⁾ Prawo spółek opiera się bowiem wyłącznie na stosunkach pomiędzy akcjonariuszami a organami spółki.

⁽³⁾ Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 35.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 84 z 17.3.2011, s. 13.

⁽⁵⁾ Kierownictwo, reprezentacja pracownicza, inwestorzy, władze lokalne i regionalne.

3.6.2 W związku z obserwowanym spadkiem liczby spółek wchodzących na giełdę i rosnącą liczbą spółek z niej wychodzących EKES przypomina, że spółki – w szczególności MŚP – bardzo potrzebują dostępu do rynku finansowego. Obecne utrudnienia w dostępie do finansowania, z którymi boryka się wiele przedsiębiorstw, mocno hamują ich rozwój. Zdaniem Komitetu podstawową sprawą dla zapewnienia otwartego rynku finansowego jest niezwiększanie już i tak bardzo poważnych ograniczeń związanych z ładem korporacyjnym dla spółek giełdowych, w szczególności dla MŚP, pod rygorem dalszego ograniczania dostępu do notowania na giełdzie. Ponadto Komitet zwraca uwagę na ryzyko pogłębienia asymetrii – z punktu widzenia konkurencji – istniejącej pomiędzy spółkami giełdowymi i spółkami nienotowanymi na giełdzie, jako że te ostatnie nie podlegają wymogom dotyczącym przejrzystości nałożonym na te pierwsze, a także w pierwszej kolejności korzystają z publikowanych przez nie informacji.

3.6.3 EKES wyraża żal, iż troska Komisji o uwzględnienie szczególnego charakteru MŚP – pod względem wielkości i struktur akcjonariatu – została wyrażona bardzo ogólnie i nie została skonkretyzowana w odniesieniu do poszczególnych ogłoszonych inicjatyw.

3.6.4 EKES podkreśla w tym względzie potrzebę zmiany europejskiej definicji MŚP w celu lepszego ujęcia cech charakterystycznych wartości „małych i średnich”.

3.6.5 Bardziej niż podejście normatywne EKES zaleca, w miarę możliwości, podejście zakładające wskazanie zasad i późniejsze dostosowanie ich do specyfiki krajowej przez poszczególne państwa. W 2003 r.⁽⁶⁾ Komisja zwróciła już uwagę na dużą zbieżność krajowych kodeksów ładu korporacyjnego. EKES z zadowoleniem odnotowuje, że Komisja wydaje się zajmować takie stanowisko w odniesieniu do najważniejszych kwestii zawartych w niniejszym planie działania, szczególnie jeśli chodzi o poprawę jakości wyjaśnień wymaganych od przedsiębiorstw w razie odstępstwa od kodeksów ładu korporacyjnego.

3.6.6 Jeżeli chodzi o ogólny cel przejrzystości, EKES wspiera inicjatywy Komisji promujące upowszechnianie wewnątrz UE przepisów istniejących w niektórych państwach członkowskich, w szczególności sprzyjających długofalowemu osiągnięciu wyników przez przedsiębiorstwa. Wydaje się, że problem polega na znalezieniu punktu równowagi między słusznymi wymogami przejrzystości a potrzebą, by nie ograniczać ich wzrostu przez dodatkowe obciążenia administracyjne i ujawnianie informacji mających znaczenie dla konkurencji.

3.6.7 EKES uważa, że wymóg wyrażony w formule „przestrzegaj lub wyjaśnij” leży u podstaw zasad ładu korporacyjnego, i podziela opinię, iż należy ją stosować bardziej rygorystycznie. Z zadowoleniem przyjmuje związaną z tym inicjatywę Komisji.

3.6.8 EKES dostrzega gotowość Komisji do wzmocnienia roli akcjonariuszy w celu uzyskania zadowolającej równowagi między różnymi władzami. Należy zwrócić uwagę na fakt, że zapowiedziane prawa umożliwiające udziałowcom większe zaangażowanie wiążą się również z obowiązkami, z których będą musieli się wywiązywać.

3.6.9 Według EKES-u aby to osiągnąć konieczne jest ułatwienie prowadzenia dialogu pomiędzy akcjonariuszami a emitentami, dlatego przywiązuje on szczególną wagę do inicjatywy ułatwiającej przedsiębiorstwom poznanie ich akcjonariatu, co jest jego nieodzownym wymogiem. Przyszły odpowiedni instrument europejski powinien uwzględniać różnice w przepisach dotyczących ochrony danych osobowych.

3.6.10 EKES popiera również propozycję nałożenia na inwestorów instytucjonalnych obowiązku ujawniania polityki dotyczącej głosowania i zaangażowania, a w szczególności horyzontu inwestycyjnego w odniesieniu do spółek, których papiery wartościowe nabywają.

3.6.11 Jeśli chodzi o najważniejszą kwestię, jaką jest głosowanie akcjonariuszy nad polityką wynagrodzeń i sprawozdaniem o wynagrodzeniach, EKES uważa, że harmonizacja europejska powinno ograniczyć się jedynie do głosowania doradczego.

3.7 W odniesieniu do prawa spółek

3.7.1 EKES uznaje inną kolejność priorytetów różnych ogłoszonych inicjatyw niż proponuje Komisja.

3.7.2 W odróżnieniu od Komisji EKES jest zdania, że należy kontynuować prace nad projektem SPE i szukać możliwie kompromisowego rozwiązania.

3.7.3 EKES stwierdza, iż priorytetem jest również ułatwienie przenoszenia siedziby wewnątrz UE, a stosowna inicjatywa, do której usilnie nawołuje, powinna w dalszym ciągu zabezpieczać i wzmacniać aktywne zaangażowanie pracowników.

⁽⁶⁾ Zob. komunikat „Unowocześnienie prawa spółek i umocnienie ładu korporacyjnego w UE – plan przyszłych działań”, COM(2003) 284 final.

4. Uwagi szczególne

4.1 W odniesieniu do ładu korporacyjnego

4.1.1 EKES stwierdza konieczność poprawy jakości wyjaśnień, które przedsiębiorstwa mają obowiązek przedstawiać w razie odstępstwa od kodeksów ładu korporacyjnego. Wyjaśnienia te niekiedy przypominają raczej ćwiczenia retoryczne, podczas gdy powinny przedstawiać kompletną dokumentację oraz, w stosownym przypadku, wprowadzone rozwiązania zastępcze.

4.1.2 EKES z zadowoleniem zauważa, że Komisja pozostawia państwom i kodeksom krajowym troskę o określenie warunków umożliwiających poprawę oświadczeń o stosowaniu praktyk w zakresie ładu korporacyjnego.

4.1.3 Jak już podkreślał⁽⁷⁾, przedsiębiorstwa powinny udzielać wyjaśnień wysokiej jakości przede wszystkim w własnym interesie, ponieważ w razie ich niekompletności będą podlegały sankcjom.

4.1.4 Ponieważ Komisja mogłaby wyrazić chęć kontrolowania – a nawet certyfikowania – jakości informacji dotyczących ładu korporacyjnego przekazywanych na rynki, EKES pragnie zaznaczyć, że w tej dziedzinie nie jest przychylny prawnie wiążącym podejściom. Ponadto zwraca uwagę na trudności techniczne, z którymi borykałby się taki projekt. Tak jak dyrektywa w sprawie ustawowych badań sprawozdań ustanawiająca komitet ds. audytu wymagałaby zdefiniowania jednolitych kryteriów na poziomie UE stosowanych wobec wszystkich przedsiębiorstw.

4.1.5 Środek, który może najbardziej zwiększyć obciążenia administracyjne dla przedsiębiorstw, dotyczy wymogów przejrzystości w odniesieniu do polityki wynagrodzeń i szczegółów indywidualnych wynagrodzeń dyrektorów, obecnie wynikających z różnych zaleceń i krajowych kodeksów ładu korporacyjnego. W swoim planie działania Komisja przewiduje odnoszący się do nich wiążący prawnie instrument na poziomie UE. EKES mógłby zaakceptować taki środek jedynie pod warunkiem, że jego praktyczne wdrożenie nie spowoduje znacznego wzrostu kosztów przestrzegania przepisów dla przedsiębiorstw, co należy dokładnie oszacować w przeprowadzonej wcześniej oceny wpływu. EKES przestrzega również, że ujawnianie kryteriów dotyczących zmiennej części wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych może zagrażać tajemnicy handlowej. Komitet nie ogranicza się jedynie do samego poziomu zatwierdzonych

kwot, ale również podkreśla wagę przekazywania akcjonariuszom jasnych i wyczerpujących informacji na temat ich obliczania i kryteriów ustalania.

4.1.6 Jednym z punktów nastroczających według EKES-u największych trudności jest koncepcja prawa akcjonariuszy do głosowania nad polityką wynagrodzeń i sprawozdaniami o wynagrodzeniach. Apeluje on o poświęcenie jej warunkom szczególnej uwagi. EKES zauważa, że Komisja jest w tej kwestii względnie niezdecydowana i nie określa znaczenia tego głosowania – doradcze czy wiążące.

4.1.7 Wdrożenie głosowania wiążącego oznaczałoby nie tylko trudności natury prawnej i technicznej, ale też wymagałoby przeniesienia kompetencji rady na akcjonariuszy. Choć zdaniem EKES-u każde państwo członkowskie powinno móc decydować o charakterze – doradczym lub wiążącym – głosowania, nie może on poprzeć wytycznej, która zasadniczo zmieniłaby prawo spółek.

4.1.8 EKES wypowiedział się już na ten temat, skłaniając się ku zatwierdzeniu w drodze głosowania, i zaznaczył ponadto, że uchwała w sprawie polityki wynagrodzeń zaproponowana akcjonariuszom podczas ich walnego zgromadzenia powinna wcześniej być przedmiotem dyskusji i zostać w całości przyjęta przez radę, tak jak to ma miejsce w Niemczech⁽⁸⁾.

4.1.9 Jeżeli chodzi o zmienną część wynagrodzenia przyznanego dyrektorom wykonawczym, EKES pragnie zwrócić uwagę, że akcjonariusze podczas walnego zgromadzenia powinni zatwierdzać zarówno system i stosowane zasady (wcześniej określone i mierzalne kryteria oceny osiągnięć), jak i samą kwotę wypłacaną zgodnie z tymi zasadami⁽⁹⁾.

4.1.10 Komitet stwierdza konieczność ustalenia bardziej restrykcyjnych zasad ramowych dotyczących doradców inwestorów w związku z głosowaniem. Zaleca przede wszystkim, by byli oni zobowiązani do: ujawniania swojej polityki dotyczącej głosowania (wraz z uzasadnieniem swojego poparcia); upowszechniania swojego projektu sprawozdania z oceny wewnątrz spółki przed przekazaniem go inwestorom (tak, by spółka miała szansę przedstawić im swoje uwagi); ujawniania konfliktów interesów, które mogą wpływać na ich działalność, przede wszystkim w wyniku powiązań ze spółką lub jej akcjonariuszami, a także wskazania środków stosowanych w celu zapobiegania takim konfliktom.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 91.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 91.

⁽⁹⁾ Tak jak zaznaczyła Komisja w swoim zaleceniu z 2004 r.

4.2 W odniesieniu do prawa spółek

4.2.1 EKES uważa, że istotne jest kontynuowanie projektu SPE, którego realizacja powinna przebiegać w zgodzie z postanowieniami Traktatu, a także z przyjętym prawem spółek. Według EKES-u efektem jednolitego instrumentu, takiego jak SPE, byłaby nie tylko harmonizacja przepisów krajowych. Stanowiłby on także ważną dźwignię transgranicznej działalności MŚP. Zdaniem Komitetu aktywne zaangażowanie pracowników w SPE na takich samych zasadach, jakie obowiązują dla SE i SCE, jest wymogiem, którego nie można kwestionować, nie wypaczając sensu projektu, i stanowi podstawowy warunek porozumienia w tej sprawie, do którego zresztą Komitet zachęca.

4.2.2 EKES chciałby również widzieć większą determinację Komisji we wdrażaniu europejskich przepisów ułatwiających przenoszenia siedziby pomiędzy państwami członkowskimi, których realną potrzebę Komisja również dostrzega. Stosowna inicjatywa, do której usilnie nawołuje, powinna w dalszym ciągu zabezpieczać i wzmacniać zaangażowanie pracowników. Pracownicy powinni być informowani o proponowanym przeniesieniu i konsultowani w jego sprawie zgodnie z art. 4 dyrektywy 2002/14/WE oraz z dyrektywą w sprawie europejskich rad zakładowych.

4.2.3 EKES podchodzi natomiast z rezerwą do wszelkich unijnych inicjatyw zmierzających ku uznaniu koncepcji „dobra

grupy”, co w końcu musiałyby skutkować naruszeniem zasady niezależności osób prawnych w ramach grupy przedsiębiorstw, szczególnie tych pochodzących spoza Europy. Mimo ostrożnego i umiarkowanego podejścia Komisji niepokoi go także logika przedkładania dobra grupy nad dobro jednostki zależnej, którą to można dla niego poświęcić. W każdym wypadku, jeśli Komisja utrzyma ten kierunek działań, będzie on w pierwszej kolejności wymagać opracowania wspólnej, na poziomie europejskim, definicji prawnej pojęcia „grupy przedsiębiorstw”, co będzie zadaniem niezwykle trudnym i delikatnym, tak rozmaite są koncepcje państw członkowskich w tym zakresie.

4.2.4 Biorąc pod uwagę znaczenie planu działania, EKES nie uważa za najważniejsze, aby kodyfikację unijnego prawa spółek – zadanie z definicji bardzo pracochłonne – zakończył jeszcze w tym roku.

4.2.5 EKES wątpi ponadto, by ta mogła odbyć się bez zmiany jego treści, tym bardziej że Komisji zależy na zlikwidowaniu próżni prawnej i przypadkowego nakładania się na siebie dyrektyw.

4.2.6 Wreszcie EKES zwraca uwagę na trudność, jaką sprawiłoby takie zadanie, ponieważ przedmiotowe dyrektywy, pozostawiające wybór, w większości zostały wprowadzone do prawa krajowego.

Bruksela, 22 maja 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
